

COVID-19 Pandemi Döneminde Sağlık Çalışanlarının Sağlık Haberlerini Algılama Düzeylerinin Psikolojik Sağlık Durumuna Etkisi

Makale Türü
Araştırma

Geliş Tarihi
4 Kasım 2024

Kabul Tarihi
5 Aralık 2024

Zeynep KAYA¹
Nur Özlem KILINÇ²

Özet: Bu araştırma, pandemi sürecinde sağlık çalışanlarının sağlık haberlerini algılama durumlarının psikolojik sağlamlıklarına etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu çalışma, tanımlayıcı aynı zamanda ilişki arayıcı olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın kapsamını, Ocak 2021 ile Haziran 2022 tarih aralığında Türkiye'nin güney doğusunda bulunan bir İlçe Devlet Hastanesi ve Aile Sağlığı Merkezleri'nde görev yapan toplam 950 sağlık çalışanı oluşturmaktadır. Bu araştırma, belirtilen zaman aralığında 650 sağlık çalışanı ile gerçekleştirilmiştir. Veriler, "Kişisel Tanıtım Formu", "Sağlık Haberleri Algısı Ölçeği" ve "Kısa Psikolojik Sağlık Durum Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 30,86±5,1'dir. Sağlık çalışanlarının %52,3'ü kadın, %55,1'i evli, %51,2'si lisans mezunu olduğunu belirlenmiştir. Katılımcıların psikolojik sağlamlık puan ortalamaları 19,65±2,46 ve sağlık haberleri algıları 75,83±0,64 olarak tespit edilmiştir. Sağlık haberleri algısının, psikolojik sağlamlık durumuna. 525 oranında etki ettiği bulunmuştur ($\beta = ,525$, $R^2 = ,606$, $p<0,005$). Sonuç olarak, araştırmadaki katılımcıların, sağlık haberleri algı düzeylerinin, psikolojik sağlamlık durumlarını etkilediği belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: COVID-19 pandemisi, psikolojik sağlamlık, sağlık personelleri, sağlık haberleri algısı.

The Effect of Healthcare Professionals Health News Perception Levels on Psychological Resilience of During the COVID-19 Pandemic Period

Abstract: The aim of this study was to assess the impact of healthcare workers' perceptions of health news on their psychological resilience during the pandemic. This study was carried out as a descriptive and at the same time as a correlational study. The study population consisted of a total of 950 health professionals working in a District State Hospital and Family Health Centres in the southeastern of Türkiye between January 2021 and June 2022. This research was conducted with 650 health professionals during the specified time period. Data were collected using the "Personal Introduction Form", the "Health News Perception Scale" and the "Short Psychological Resilience Scale". The mean age of the participants was 30.86±5.1 years. Of the health professionals, 52.3% were female, 55.1% were married, and 51.2% had a bachelor's degree. The mean psychological resilience score of the participants was determined as 19.65±2.46 and their perception of health news was determined as 75.83±0.64. It was found that the perception of health news has an effect on psychological resilience at a rate of. 525 ($\beta = .525$, $R^2 = .606$, $p<0.005$). It was found that the participants' perception levels of health news affected their psychological resilience.

Keywords: COVID-19 pandemic, health personnel, perception of health news, psychological resilience.

¹ zynpkaya2144@gmail.com, Hemşire, Maden Şehit Cengiz Erdür İlçe Devlet Hastanesi, Elazığ, Türkiye

² Corresponding author, nozlemkilinc@gmail.com, Dr. Öğretim Üyesi, Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Elazığ, Türkiye

GİRİŞ

COVID-19, Çin’de ilk kez tespit edilmiş ve hızla dünya genelinde görülmeye başlamıştır. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), bu durumu pandemi olarak ilan etmiştir (Kanat ve Görgülü, 2020; WHO, 2020-a; WHO, 2020-b).

COVID-19 döneminde, insanlar evlerinde daha fazla zaman geçirmiş ve salgınla ilgili önemli bilgileri çeşitli medya araçlarından takip etmişlerdir. (Sağlık Bakanlığı, 2020; Karadem, 2020). Toplumu bilgilendiren önemli konularla ilgili haberlerin belirsiz, eksik veya tamamen yanlış olması istenmeyen sonuçlara yol açabilmektedir (Budak ve Korkmaz, 2020; Yalman, 2020). Güvenilir ve doğru olmayan haberler, ülkelerin salgın politikalarını olumsuz etkilemekte ve sağlık profesyonellerinin çabalarını boşa çıkarmaktadır. Bu durum pandeminin daha uzun sürmesine, ekonomik, psikolojik ve sosyal sorunlara neden olmaktadır (Maden, 2020; Kang vd., 2020).

Pandemi süreci, bireyler üzerinde hem fiziksel hem de psikolojik baskıya neden olmuştur. (Maden, 2020; Kang vd., 2020). Bireyler, bu fiziksel ve ruhsal baskılarla farklı şekillerde başa çıkmıştır. Bazı kişilerde bu durum kaygı ve depresyon gibi psikolojik sorunlara yol açarken, diğerleri bu durumdan daha az etkilenmiş ve kısa sürede normal yaşamlarına dönmüşlerdir (Kımtır, 2020). Araştırmalara göre; bu farklılığın sebepleri; bireysel özellikler, sosyal ilişkiler, bilinçli farkındalık ve psikolojik sağlık durumudur (Kımtır, 2020; TÜBA, 2024; Çınar vd., 2018).

Bireylerin alışkanlık ve davranış değişikliklerinde farklılık yaratan kavramlardan biri olan psikolojik sağlık, “bireyin yaşamının kontrolünü elinde tutması, olası değişikliklere karşı hazırlıklı olması ve yaptığı işi en iyi biçimde yapması” olarak tanımlanır (Masten, 1999). Pandemi döneminde gerçekleştirilen araştırmalar; psikolojik sağlık durumları iyi olan kişilerin olumsuzluklardan daha az etkilendiğini, tükenmişlik ve stresle başa çıkmanın daha kolay olduğunu belirtmiştir. Başka bir ifadeyle bu çalışmalar; pandemi döneminde psikolojik sağlık düzeyi yüksekliğinin, psikolojik problemler üzerinde önleyici etkisi olduğunu ortaya koymuştur. (Yazıcı Çelebi, 2020; Özdemir ve Adıgüzel, 2021; Bilge, 2020).

Pandemi döneminde ekonomik, kültürel problemlere ve tıbbi yüklerle maruz kalan sağlık çalışanları, salgından en çok etkilenen gruplardan biridir (Arman, 2021). Bu dönemde sağlık çalışanlarının karşılaştığı sorunlar arasında; çalışma koşullarındaki değişiklikler, COVID-19 hakkında yetersiz bilgi, hastalığı yaydığı düşüncesiyle toplumda damgalanma, kendini suçlama ve meslektaşlarının hastalanması veya ölmesi yer almaktadır (Kang vd., 2020; Arman, 2021; Coşkun, 2020). Yapılan çeşitli araştırmalar COVID-19 pandemisi sırasında; sağlık çalışanlarının büyük bir kısmının anksiyete, uyku sorunları, depresyon ve travma sonrası stres gibi psikolojik problemler yaşadığını ortaya koymuştur (Pappa vd., 2021; Zhang vd., 2020; Wang vd., 2020; Lo ve De Angelis; 2020, Alnazly vd., 2021; Tatal ve Efe 2020). Bu psikolojik problemler, sağlık çalışanlarının odaklanma ve karar verme yetilerini bozarak sağlık hizmeti sunumunda aksaklıklara yol açmıştır. Sağlık çalışanları, pandemiyle mücadele sürecinde, hem toplumun hem de kendi psikolojik dayanıklılıklarını korumak için mücadele etmişlerdir (Chen, 2020; Ateş vd., 2021; Bozkanat, 2021).

Literatür taramaları, pandemi döneminde sağlık çalışanlarının psikolojik sağlık ile ilgili durumunu ele alan çalışmaların bulunduğunu göstermektedir (Karadem, 2020; Özdemir ve Adıgüzel, 2021; Arman, 2021). Buna rağmen “COVID-19 pandemi sürecinde, sağlık personellerinin sağlık haberlerine yönelik algılarının psikolojik sağlık durumuna etkisi” ile ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu araştırma, sağlık çalışanlarının sağlık haberlerine ilişkin algı düzeylerinin psikolojik sağlıklarına etkisini belirlemeyi amaçlamaktadır.”

MATERYAL ve METOT

Araştırmanın Türü

Bu araştırma, tanımlayıcı aynı zamanda ilişki arayıcı türde yapılmıştır. Araştırma, COVID-19 pandemi sürecinde, sağlık çalışanlarının sağlık haberlerine ilişkin algılarının psikolojik sağlamlık durumuna etkisini belirlemek için yapılmıştır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Bu çalışma; Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu Bölgesinde bir ilçenin merkeze bağlı hastane ve 6 farklı ASM' sindeki sağlık personelleri ile Ocak 2021 ile Haziran 2022 tarih aralığında yürütülmüştür.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini; Türkiye'de bir ilçedeki sağlık kuruluşlarındaki 950 sağlık personeli oluşturmuştur. Araştırmanın örneklem büyüklüğünü belirlemek için, Cohen'in standart etki büyüklükleri referans alınarak güç analizi yapılmıştır. Güç analizinde %95 güven aralığında, 0.05 anlamlılık düzeyinde, %90 güce sahip minimum 210 kişinin çalışmaya katılması gerektiği belirlenmiştir. Veri kayıpları olabileceği düşünülerek, çalışma evreni içinde araştırmaya katılmaya gönüllü olan 650 kişi ile tamamlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri "Kişisel Tanıtma Formu (KTF)", "Sağlık Haberleri Algısı Ölçeği (SHAÖ)" ve "Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (KPSÖ)" kullanılarak toplanmıştır.

Kişisel Tanıtma Formu

Kişisel tanıtım formu; sosyo-demografik özellikleri ve çalışma yılını, çalıştığı birimi, COVID-19 geçirme durumunu değerlendirmeyi amaçlayan 8 sorudan oluşmaktadır.

Sağlık Haberleri Algısı Ölçeği

Sağlık haberleri algısının ölçülmesi için, Çınar vd. (2018) tarafından geliştirilmiş bir ölçektir (26 madde). 5 maddeli likert tipi olan ölçekten en fazla 130 puan alınmaktadır. Puanların yüksekliği bireylerin sağlık haber algısının daha olumlu olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Cronbach Alpha (CA) katsayısı 0,84 olarak hesaplanmıştır (Çınar vd., 2018). Bu çalışmada ölçeğin CA katsayısı 0,80 olarak tespit edilmiştir (Tablo 1).

Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği

Ölçek, Smith vd. (2008), tarafından geliştirilmiştir. Daha sonra Tayfun (2015) tarafından Türkçe geçerlilik güvenilirlik çalışması yapılan ölçeğin amacı, psikolojik sağlamlık düzeylerini ölçmektir. 5'li likert tipinde olan ölçek, 6 sorudan oluşmuştur. 2., 4., ve 6. maddeler ters kodlanan maddelerdir. Katılımcılar ölçekten en az 6 puan alırken; en fazla 30 puan alabilmektedir. Bu ölçekte puan düştükçe psikolojik sağlamlık düzeyinin düştüğü belirtilmektedir. Ölçeğin CA katsayısı 0,81 olarak belirlenmiştir (Doğan, 2015). Bu çalışmada ölçeğin CA katsayısı 0,79 olarak tespit edilmiştir (Tablo 1).

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmadaki veriler SPSS 22.0 (Statistical Package for Social Sciences) paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Veriler; sayı, yüzde, ortalama, standart sapmanın yanı sıra normallik ölçümleri için Kolmogorov-Smirnov testi kullanılarak değerlendirilmiştir. Ayrıca Kruskal Wallis testi, Mann Whitney U testi ve basit doğrusal regresyon analizi kullanılarak değerlendirme yapılmıştır.

Araştırmanın Etik İlkeleri

Çalışma başlatılmadan önce Fırat Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (21.01.2021-6389), Diyarbakır İl Sağlık Müdürlüğünden kurum izni alınmıştır. Ayrıca araştırmadaki ölçekleri kullanmak için gerekli izinler alınmıştır. Araştırmada gizlilik ilkesine uygun davranılmıştır. Gönüllülük ilkesi esas alınmıştır ve bu konu hakkında katılımcılara bilgilendirme yapılmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan sağlık personellerinin SHAÖ ve KPSÖ puanları Tablo 1'de verilmiştir. Araştırmada, katılımcıların SHAÖ ve KPSÖ toplam puan ortalamaları; 75,83±0,64, 19,65±2,46 olarak belirlenmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların SHAÖ ve KPSÖ puan ortalamalarının dağılımı.

Ölçekler	Madde Sayısı	Min-Max.	Ort. ±SS	Cronbach Alfa
SHAÖ Toplam	26	26,00-130	75,83±0,64	,80
KPSÖ	6	6,00-30,00	19,65±2,46	,79

Araştırmada sağlık çalışanlarının yaşı, eğitim durumu, gelir durumu ile SHAÖ puanları arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir (Tablo 2). Ayrıca, sağlık çalışanlarının cinsiyeti, eğitim durumu, medeni durumu ve gelir durumu ile KPSÖ puanları arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Sosyo-demografik özelliklere göre ölçek puan ortalamalarının dağılımı.

Özellikler	Sayı	(%)	SHAÖ Toplam (Ort. ±SS)	Test ve P	KPSÖ Toplam (Ort. ±SS)	Test ve P
Yaş grupları						
20-29 Yaş	195	30	75,89±7,29	KW= -4,721	15,89±7,29	KW= -,721
30-39 Yaş	325	50	75,75±7,7	p=,000*	13,75±7,77	p= ,471
40 Yaş ve üstü	130	20	77,86±2,11		19,86±2,11	
Cinsiyet						
Kadın	310	52,3	77,30±2,53	U=-3,780	19,30±2,53	U= -4,6
Erkek	340	47,7	73,97±2,34	p= ,150	20,97±2,34	p= ,000*
Eğitim durumu						
Lise	113	17,4	65,67±1,09		20,67±1,09	
Ön lisans	119	18,3	71,42±1,60	KW= 144,81	20,42±1,60	KW= 114,082
Lisans	333	51,2	88,83±1,39	p= ,000*	20,83±1,39	p= 000*
Diğer	85	13,1	73,78±2,91		18,78±2,91	
Medeni durum						
Evli	358	55,1	83,95±2,12	U= -4,346	19,95±2,12	U= -3,006
Bekar	292	44,9	68,28±2,79	p= ,205	19,28±2,79	p= ,003*
Geliri algılama durumu						
Gelirim giderimden az	9	9	74,88±4,37		17,88±4,37	KW= 7,174
Gelirim giderime eşit	393	39,3	75,56±2,56	KW= 7,174	19,56±2,56	p= ,028*
Gelirim giderimden fazla	248	24,8	77,75±2,19	p= ,003*	19,75±2,19	

Tablo 3'de sağlık personellerinin COVID-19 hastalığına ilişkin özellikleri ve çalışma koşullarına göre araştırmada kullanılan ölçeklerin puan ortalamalarının dağılımı verilmiştir. Araştırmada, katılımcıların çalıştıkları birim, çalışma süresi ve COVID-19 geçirme durumu ile SHAÖ puan ortalaması kıyaslandığında; gruplar arasında istatistiksel açıdan önemli bir farklılık olmadığı gözlemlenmiştir. Sağlık

personellerinin çalıştığı birim ile KPSÖ puan ortalamaları karşılaştırıldığında; aile sağlığı merkezinde çalışan sağlık personellerinin KPSÖ puanlarının daha yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların KPSÖ puan ortalamalarının COVID-19 geçirmeyen grupta daha fazla olduğu ve farkın önemli olduğu belirlenmiştir (Tablo 3).

Tablo 3. Çalışma koşulları ve COVID-19 hastalığına ilişkin özelliklere göre ölçek puan ortalamalarının dağılımı.

Özellikler	Sayı	(%)	SHAÖ Toplam (Ort. ±SS.)	Test ve P	KPSÖ Toplam (Ort. ±SS.)	Test ve P
Çalışılan birim						
Acil	241	37,1	65,85±2,68		18,85±2,68	
Yoğun Bakım	182	28,0	71,60±2,62	KW= 108,14	19,60±2,62	KW=77,14
Aile Sağlığı M.	70	10,8	88,82±1,43	p= ,050	20,82±1,43	p= ,000
Dahili ve Cerrahi K.	157	24,2	73,60±1,77		20,60±1,77	
Çalışma süresi						
1-5 Yıl	265	40,8	77,59±2,68	KW= 104,52	19,59±2,68	KW= 4,520
5-10 Yıl	289	44,5	77,58±2,37	p= ,560	19,58±2,37	p= ,104
10 Yıl ve üstü	96	14,7	74,04±1,96		20,04±1,96	
COVID-19 geçirme durumu						
Evet	255	39,2	84,21±2,65	U= -3,103	19,21±2,65	U= -3,770
Hayır	395	60,8	67,94±2,29	p= ,136	19,94±2,29	p= ,000

KW= Kruskal Wallis test; U= Mann Whittney U test; p<0,05

Tablo 4’de araştırmadaki sağlık elemanlarının, sağlık haberleri algı durumunun psikolojik sağlamlık düzeyine etkisi regresyon analizi ile belirlenmiştir. Regresyon kat sayılarının anlamlılık testleri sonucuna göre; sağlık haber algısının psikolojik sağlamlık durumunu .525 kadar etkilediği ortaya konulmuştur ($\beta = ,525$, $R^2 = ,606$, $p<0,005$).

Tablo 4. Sağlık haberlerini algılama düzeylerinin psikolojik sağlamlık durumuna etkisi.

Model	Std. Hata	β	T	P
(Sabit)	,350	-	6,103	<0,005
SHAÖ toplam	1,025	,525	7,938	<0,005

TARTIŞMA

Çalışmada, sağlık çalışanlarının SHAÖ puanlarının dağılımı incelendiğinde, ölçekten aldıkları toplam puan ortalamasının 75,83±0,64 olduğu belirlenmiştir (Tablo 1). Ölçekten alınan toplam puan yükseldikçe sağlık haber algısı artmaktadır (Çınar vd., 2018). Soğukdere ve Öztunç (2020), yaptıkları çalışmada katılımcıların sağlık haberleri algısının düşük olduğunu tespit etmiştir (Soğukdere ve Öztunç, 2020). Karaca (2021)’nin çalışmasında, toplumun sağlık haber algısının sağlıklı yaşam ile ilgili farkındalığa etkisi irdelenmiş ve kişilerin sağlık haber algısının düşük olduğu belirlenmiştir (Karaca, 2021). Bu çalışmanın sağlık eğitimi almış sağlık çalışanlarıyla yapılmış olmasının, literatürdeki farklılıkların nedeni olduğu düşünülmektedir.

Araştırmada, sağlık sektöründe çalışan elemanların yaş gruplarında SHAÖ toplam puanları açısından anlamlı fark olduğu, 40 yaşında ve üstü sağlık çalışanlarının puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 2). Karaca’nın (2021) çalışmasında, 44 yaş ve üstü kişilerin, diğerlerine kıyasla

SHAÖ puanları daha yüksek olarak belirlenmiştir (Karaca, 2021). Yaş ilerledikçe, kişilerde kronik hastalık görülme sıklığı artmaktadır. Aynı zamanda COVID-19 hastalığı için kronik hastalıklar risk faktörüdür (Fettahoğlu ve Erdem, 2020). Bundan ötürü, ileri yaştaki kişilerin SHAÖ puanlarının daha yüksek bulunduğu düşünülmektedir.

Araştırmada, lisans mezunu sağlık çalışanlarının SHAÖ puanlarının diğer gruplara oranla dikkate değer ölçüde daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 2). Karaca'nın (2021) araştırmasında, sağlık haber algısının lisans mezunlarında daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Karaca, 2021). Ertaş vd. (2019)'nin yaptığı araştırmada da lisans mezunlarının sağlık haberini algılama düzeylerinin daha fazla olduğu belirlenmiştir. Eğitim seviyesinin sağlık personellerinin bilinçli farkındalık durumunu yükselttiği, bu sebeple sağlık haber algılarının daha iyi düzeyde olduğu düşünülmektedir (Ertaş vd., 2019).

Araştırmada, kendi gelir durumlarının iyi olduğunu belirten sağlık çalışanlarının SHAÖ puanlarının, diğer gruplara kıyasla, daha yüksek durumda olduğu belirlenmiştir (Tablo 2). Ertaş vd. (2019)'nin çalışmasında, gelir durumum iyi olarak belirtenlerin sağlık haber algılarının daha fazla olduğu belirlenmiştir (Ertaş vd., 2019). Araştırma sonuçları literatürdeki bu çalışmalarla benzerdir. Ekonomik yönden daha iyi durumda olan bireylerin ihtiyaç duydukları kaynaklara kolayca erişebilmeleri ve bu nedenle COVID-19 hakkında istedikleri bilgilere ulaşabilmeleri ile bu durumun ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada, sağlık çalışanlarının KPSÖ puan ortalaması $19,65 \pm 2,46$ tespit edilmiştir (Tablo 1). Turan (2021) tarafından Türkiye'nin batı bölgesindeki bir merkez hastanede yapılan araştırmada, pandemi sürecinde sağlık personellerinin psikolojik dayanıklılık toplam puan ortalaması $13,46 \pm 5,11$ olarak bulunmuştur (Turan, 2021). Yurtseven'in (2021) Türkiye'nin batısında bir hastanede gerçekleştirdiği çalışmada ise COVID-19 döneminde sağlık personellerinin psikolojik sağlamlık puanlarının $10,60 \pm 1,36$ olduğu tespit edilmiştir (Yurtseven, 2021). Bu araştırmanın bulguları, literatürle kıyaslandığında, sağlık personellerinin psikolojik sağlamlık puanlarının daha fazla olduğu fark edilmektedir. Bu durumun, çalışmaların yapıldığı bölgelerin nüfus büyüklüğüne ve o bölgelerin kültürel yapısındaki değişikliklere bağlı olarak COVID-19 hastalığına dair risk farklılıkları ile ortaya çıktığı düşünülmektedir.

Araştırmada, kadınların erkeklere göre KPSÖ puanlarının önemli biçimde daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Karakış (2019) tarafından yapılan araştırmada, erkeklerin psikolojik dayanıklılık durumlarının kadınlara kıyasla daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Literatürde, erkeklerin psikolojik sağlamlıklarının kadınlardan daha fazla olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Yazıcı Çelebi, 2020; Erkoç ve Danış, 2020; Deniz vd., 2020; Koç vd., 2020). Kadının biyolojik ve psikolojik özellikleri ile toplumdaki konumu gibi faktörler nedeniyle, kadınların kaygı, depresyon düzeyleri erkeklerden daha yüksektir (Çakmak ve Tamam, 2021). Bu durumun, kadınların psikolojik sağlamlıklarını olumsuz etkileyebileceği düşünülmektedir.

Araştırmada, evli olan katılımcıların, bekâr olanlara göre KPSÖ puanlarının anlamlı biçimde daha fazla olduğu ortaya konmuştur. Yurtseven (2020)'in yaptığı araştırmada evli olan sağlık çalışanlarının psikolojik dayanıklılık durumlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Yurtseven, 2020). Literatürde, evli olan bireylerin bekâr olan bireylere kıyasla psikolojik dayanıklılık durumlarının daha yüksek olduğunu gösteren araştırmalar mevcuttur (Parmaksız, 2019; Karal ve Biçer, 2020). Bu durumun nedenleri arasında, sosyal varlıklar olan insanların evlilikle aidiyet duygusunu tatmin edebilmesi ve evlilikte eşlerin birbirine sosyal destek sağlaması gibi etmenler yer almaktadır (Yazıcı Çelebi, 2020).

Çalışmada, gelirini iyi olarak belirten katılımcıların KPSÖ puanlarının önemli ölçüde daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Yurtseven (2021) tarafından yapılan çalışmada, gelir durumu iyi olanların psikolojik sağlamlık düzeyleri daha fazla bulunmuştur. Hökkaş (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da, gelir durumunu iyi olarak belirten sağlık personellerinin psikolojik sağlamlıklarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ekonomik durumu yüksek bireyler, ihtiyaç duydukları kaynaklara daha rahat ulaşabilmektedir ve bunun sonucu olarak psikolojik sağlamlıkları artmaktadır (Karaca, 2021).

Araştırmada, aile sağlığı merkezinde görev yapan sağlık çalışanlarının KPSÖ puanlarının diğer sağlık çalışanlarına kıyasla daha iyi olduğu tespit edilmiştir. Literatürde ASM' de çalışanların kıyaslandığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Xiao (2020)'nin COVID-19 pandemi döneminde sağlık personellerinin psikolojik durumunu incelediği Çin merkezli çalışmada, dahili ve cerrahi birimler ile polikliniklerde görev yapan sağlık personellerinin, acil ve yoğun bakım birimlerinde çalışan meslektaşlarına göre psikolojik sağlamlıklarının daha iyi seviyelerde olduğu bulunmuştur (Xiao, 2020). ASM'de çalışan sağlık personellerinin, hastanelerin acil, yoğun bakım birimlerinde ve yataklı servislerde görev yapanlara göre daha az sayıda hasta ile karşılaşmaları ve mesai saatleri gibi çalışma şartları farklılıklarının olmasının psikolojik sağlamlıklarını olumlu etkilediği ve bu sonucu oluşturduğu düşünülmektedir.

Araştırmada, COVID-19 geçirmemiş sağlık çalışanlarının KPSÖ puanlarının, COVID-19 geçirenlere kıyasla daha yüksek ve belirgin bir fark sunduğu tespit edilmiştir (Tablo 3). Uyurdağ vd. (2021)'nin yaptığı çalışmada, COVID-19 geçirmemiş sağlık personellerinin, COVID-19 geçirenlere kıyasla psikolojik sağlamlıklarının yüksek olduğu tespit edilmiştir (Uyurdağ, 2021). Orhan ve Gümüş'ün (2020) yaptığı çalışmada da benzer şekilde, COVID-19 geçirmemiş sağlık çalışanlarının psikolojik dayanıklılık düzeylerinin daha fazla olduğu belirlenmiştir (Orhan ve Gümüş, 2020). Biyolojik, psikolojik ve sosyal bir varlık olan insanda meydana gelen herhangi bir hastalık durumunun psikolojik sağlamlığı da etkilediği düşünülmekte olup bu araştırma sonucu, literatürü destekler niteliktedir.

Araştırmada, sağlık çalışanlarının sağlık haberlerini algılama durumlarının psikolojik sağlamlık durumlarına etkisi incelenmiş ve sonuçlar, sağlık haberleri algısının psikolojik sağlamlık üzerinde etkili olduğunu ($\beta = ,525$) ortaya koymuştur (Tablo 9). Teknolojik ve bilimsel gelişmelerin hızlanmasıyla birlikte, insanlar sağlık bilgilerini medyadan elde etmektedir (Maden, 2020). Medyada yer alan haberlere karşı her birey farklı tepkiler vermektedir (Çınar vd., 2018). Bu farklı tepkilerin nedenleri arasında kişisel faktörler, sosyal destek sistemleri, psikolojik durum ve bilinçli farkındalık gibi faktörler sayılabilir (Kanat ve Görgülü, 2020; Çerçi, 2021). Ayrıca, sağlık çalışanlarının pandemi ile ilgili haberleri medyadan takip etmeleri, süreç hakkında bilgi edinmeleri ve benzer durumdaki insanları görmeleri, bu süreçte yalnız olmadıklarını bilmeleri açısından psikolojik destek sağlamaktadır (Ateş vd., 2021). Ancak literatür incelemelerinde, sağlık haberleri algısının psikolojik sağlamlığa etkisini inceleyen çalışmalara rastlanmamıştır. Bu nedenle, çalışmanın literatüre önemli bir katkı sunacağı öngörülmektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Yapılan çalışmada, sağlık personellerinin sağlık haberlerini algılama durumunun, psikolojik sağlamlıklarına olumlu yönde önemli bir etkisi olduğu saptanmıştır ($\beta = ,525$). Bu sebeple sağlıkla ilgili haberlerde daha çok motivasyon sağlayacak bilgiler verilmelidir. Ayrıca sağlık profesyonellerinin psikolojik sağlamlığını artıracak yönde çalışmalar yapılmalıdır. Sağlık kurumlarındaki yöneticiler, belirli aralıklarla çalışanların psikolojik durumlarını değerlendirmeli ve gerektiğinde psikolojik destek almalarını sağlamalıdır.

Teşekkür

Bu araştırma, Zeynep Kaya'nın yüksek lisans tezinden üretilmiştir ve 11-13 Ocak 2023 tarihleri arasında gerçekleştirilen 3. Uluslararası, 4. Ulusal Halk Sağlığı Hemşireliği Kongresi'nde özet bildiri olarak sunulmuştur.

Çıkar Çatışması

Yazarlar, bu makale ile ilgili başka kişi veya kurumlar ile çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

KAYNAKLAR

- Alnazly, E., Khraisat, O. M., Al-Bashaireh, A. M., & Bryant, C. L. (2021). Anxiety, depression, stress, fear and social support during COVID-19 pandemic among Jordanian healthcare workers. *Plos one*, 16(3). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0247679>
- Arman, Y. (2021). Bir üniversite hastanesinde sağlık çalışanlarının covid-19 salgınından etkilenme durumlarının incelenmesi. (Tıpta uzmanlık tezi). Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile hekimliği Ana Bilim Dalı.
- Ateş, T., Önal, B., Çolak, Z., & Öztürk, H. (2021). COVID-19 kapsamında sağlık çalışanlarına ilişkin gazete haberlerinin incelenmesi. *Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Dergisi*, 3(2), 67-76. <https://doi.org/10.48071/sbuhemsirelik.884475>
- Bilge, Y. & Bilge, Y. (2020). Korona virüs salgını ve sosyal izolasyonun psikolojik semptomlar üzerindeki etkilerinin psikolojik sağlık ve stresle baş etme tarzları açısından incelenmesi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*. 23,38-51.
- Bozkanat, E. (2021). Koronavirüs salgınında medya kullanımı: Küresel raporlar üzerinden bir derleme. *Etkileşim Dergisi*, 7, 216-234. <https://doi.org/10.32739/etkilesim.2021.7.125>
- Budak, F., & Korkmaz, Ş. (2020). COVID-19 pandemi sürecine yönelik genel bir değerlendirme: Türkiye örneği. *Sosyal Araştırmalar ve Yönetim Dergisi*, 1, 62-79.
- Chen, Q., Liang, M., Li, Y., Guo, J., Fei, D., Wang, L., ... & Zhang, Z. (2020). Mental health care for medical staff in China during the COVID-19 outbreak. *The Lancet Psychiatry*, 15-60.
- Coşkun Yaş, S. (2020). Covid-19 pandemisinin hastane çalışanlarının psikolojik durumuna etkisi. (Uzmanlık tezi). Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi Acil Tıp Ana Bilim Dalı.
- Çakmak, S., & Tamam, L. (2021). The relationship of mindful attention awareness and episode frequency in remitted bipolar disorder type I cases. *Çukurova Medical Journal*, 46(2),714-723. <https://doi.org/10.17826/cumj.904859>
- Çerçi, Ü. Ö., Canöz, N., & Canöz, K. (2020). COVID-19 krizi döneminde bilgilendirme aracı olarak sosyal medya kullanımı. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 44, 184-198.
- Çınar, F., Şengül, H., Çapar, H., Çakmak, C., & Bilge, Y. (2018). Sağlık haberleri algısı ölçeği. *Hemşirelik Akademik Araştırma Dergisi*, 4(3), 164-171.
- Deniz, S., Çimen, M., & Yüksel, O. (2020). Psikolojik sağlamlığın iş stresine etkisi: Hastane çalışanlarına yönelik bir araştırma. *Sakarya Üniversitesi İşletme Bilimi Dergisi*, 8(2), 351-370. <https://doi.org/10.22139/jobs.741576>.
- Doğan, T. (2015) Kısa psikolojik sağlamlık ölçeğinin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 3(1),93-102.

- Erkoç, B., Danış, M. Z. (2020) Üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlık düzeylerinin tespit edilmesine yönelik bir araştırma. *Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 4(1),34-42.
- Ertaş, H., Kıracı, R., Ünal, S. N. (2019). Halkın sağlık haberleri algı düzeylerinin incelenmesi. Sakarya Üniversitesi 3. Uluslararası 13. Ulusal Sağlık ve Hastane İdaresi Kongresi (Ekim 2019).
- Fettahoğlu, R., & Erdem, R. (2020). Bireylerde yaşlılık algısının sağlık hizmeti kullanımına etkisi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(4),12-32. <https://doi.org/10.18026/cbayarsos.650251>
- Hökkaş, M. (2019). Hemşirelerin psikolojik sağlık düzeyleri ve etkileyen faktörler. (Yüksek lisans tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı.
- Kanat, H. M., & Görgülü, A. (2020). COVID-19 pandemisinin takip edildiği medya kaynaklarının ve güvenli bulunma düzeylerinin demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Ulak Bilge*, 48, 527-546.
- Kang, L., Li, Y., Hu, S., Chen, M., Yang, C., Yang, B. X., ... & Liu, Z. (2020). The mental health of medical workers in Wuhan, China dealing with the 2019 novel coronavirus. *The Lancet. Psychiatry*, 7(3), e14. [10.1016/S2215-0366\(20\)30047-X](https://doi.org/10.1016/S2215-0366(20)30047-X)
- Karaca, Ş. (2021). Sağlık haber algısının sağlıklı yaşam farkındalığı üzerindeki etkisinin incelenmesi. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*. 41(2), 289-318.
- Karadem, F. B. (2020). Sağlık çalışanlarında COVID-19 korkusunu belirleyen psikiyatrik değişkenlerin incelenmesi. (Uzmanlık tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Ana Bilim Dalı.
- Karakış, S. (2019). Kamu hastanelerinde çalışan hemşirelerin afetlere hazır oluş durumları ve psikolojik sağlımlıkları. (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Karal, E., & Biçer, BG. (2020). Salgın hastalık döneminde algılanan sosyal desteğin bireylerin psikolojik sağlımlığı üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 129-156. <https://doi.org/10.20493/birtop.726411>
- Kımtar, N. (2020). Covid-19 günlerinde bireylerin psikolojik sağlık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (özel sayı), 574-605. <https://doi.org/10.21733/ibad.805481>
- Lo, D., & De Angelis, M. (2020). COVID-19: protecting health-care workers. *Lancet*, 395(10228), 922.
- Maden, S. (2020). Covid-19 salgını ve sağlık haberciliği: Prof. Dr. Erkan Yüksel ile söyleşi. *Etkileşim Dergisi*. 6,205-213.
- Masten, A. S., Hubbard, J. J., Gest, S. D., Tellegen, A., Garmezy, N., & Ramirez, M. (1999). Competence in the context of adversity: Pathways to resilience and maladaptation from childhood to late adolescence. *Development and Psychopathology*, 11(1), 11-143. <https://doi.org/10.1017/S0954579499001996>
- Orhan, S., & Gümüş, M. (2021). COVID-19 Pandemi sürecinde sağlık çalışanlarının bilgi, uygulama ve stres düzeylerinin incelenmesi. *Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 70-78.

- Özdemir, N., & Adıgüzel, V. (2021). Sağlık çalışanlarında sosyal zekâ, benlik saygısı ve psikolojik sağlamlık arasındaki ilişki ve etkileyen faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 12(1), 18-28.
- Pappa, S., Ntella, V., Giannakas, T., Giannakoulis, V. G., Papoutsis, E., & Katsaounou, P. (2020). Prevalence of depression, anxiety, and insomnia among healthcare workers during the COVID-19 pandemic: A systematic review and meta-analysis. *Brain, Behavior, And Immunity*, 88, 901-907. <https://doi.org/10.1016/j.bbi.2020.05.026>
- Parmaksız, İ. (2019). İyimserlik, özgecilik ve medeni durumun psikolojik dayanıklılık üzerindeki etkileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 48, 285-302. <https://doi.org/10.9779/pauefd.576186>
- Sağlık Bakanlığı (2020). COVID 19 yeni korona virüs hastalığı. <https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/tr/>
- Soğukdere, Ş., & Öztunç, M. (2020). Sosyal medyada koronavirüs dezenformasyonu. *Kastamonu İletişim Araştırmaları Dergisi*, (5), 59-85.
- Turan, A. (2021). COVID-19 pandemisi sırasında yüksek risk altında ve düşük risk altında çalışan sağlık çalışanlarının tükenmişlik, kaygı, depresyon, algılanan stres düzeyi, somatik belirtiler, psikolojik dayanıklılık, damgalama ve travmatize olma düzeylerinin karşılaştırılması. (Tıpta uzmanlık tezi). Bolu İzzet Baysal Üniversitesi Tıp Fakültesi.
- Tutal, V., & Efe, M. (2020). Bireylerin psikolojik sağlamlık ve COVID-19 korkularının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 74(13), 319-326.
- TÜBA. Türkiye Bilimler Akademisi; COVID-19 pandemi değerlendirme raporu.' <http://www.tuba.gov.tr/files/images/2020/kovidraporu/Covid-19%20Raporu-Final+.pdf>
- Uyurdağ, N., Eskicioğlu, G., Aksu, S., & Soyata, A. Z. (2021). COVID-19 pandemisi sırasında sağlık çalışanlarında psikososyal etkilenme ile ilişkili risk etkenleri ve koruyucu etkenler: Bir sistematik derleme. *Anatolian Clinic the Journal of Medical Sciences*, 26(1), 122-140. <https://doi.org/10.21673/anadoluklin.783596>
- Üzar Özçetin., Y. S., Sarioğlu, G., & Dursun, S. İ. (2019). Onkoloji hemşirelerinin psikolojik sağlamlık, tükenmişlik ve psikolojik iyi oluş düzeyleri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 11, 147-164. <https://doi.org/10.18863/pgy.589202>
- Wang, Y., Ma, S., Yang, C., Cai, Z., Hu, S., Zhang, B., ... & Liu, Z. (2020). Acute psychological effects of coronavirus disease 2019 outbreak among healthcare workers in China: a cross-sectional study. *Translational Psychiatry*, 10(1), 348. <https://doi.org/10.1038/s41398-020-01031-w>
- WHO. (2020-a). Coronavirus disease 2019 (COVID-19) situation report-52. https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200312-sitrep52-covid-19.pdf?sfvrsn=e2bfc9c0_4/.
- WHO. (2020-b). Naming the coronavirus disease (COVID-19) and the virus that causes it. [https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technicalguidance/naming-the-coronavirus-disease-\(covid-2019\)-and-the-virus-that-causes-it/](https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technicalguidance/naming-the-coronavirus-disease-(covid-2019)-and-the-virus-that-causes-it/).
- Xiao, X., Zhu, X., Fu, S., Hu, Y., Li, X., & Xiao, J. (2020). Psychological impact of healthcare workers in China during COVID-19 pneumonia epidemic: A multi-center cross-sectional survey investigation. *Journal of Affective Disorders*, 274, 405-410. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2020.05.081>

- Yalman, A. (2020). Yeni medyada yer alan sağlık iletilerinin sağlık okuryazarlığı üzerinden incelenmesi. (Yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yazıcı Çelebi, G. (2020). Covid-19 salgınına ilişkin tepkilerin psikolojik sağlamlık açısından incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi* (8),471-483.
- Yıldırım, P. K., Yıldırım, E., Otrar, M., & Şirin, A. (2015). Ergenlerde psikolojik dayanıklılık ile benlik kurgusu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. (42),277-297. <https://doi.org/10.15285/ebd.58203>
- Yurtseven, C. (2020). Covid-19 pandemi sürecinde sağlık çalışanlarının psikolojik yakınma belirti düzeyleri ile psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişki. (Yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Zhang, W. R., Wang, K., Yin, L., Zhao, W. F., Xue, Q., Peng, M., ... & Wang, H. X. (2020). Mental health and psychosocial problems of medical health workers during the COVID-19 epidemic in China. *Psychotherapy And Psychosomatics*, 89(4), 242-250. <https://doi.org/10.1159/000507639>

How to cite this article/Bu makaleye atıf için:

- Kaya, Z., & Kılınc, N. Ö. (2024). COVID-19 pandemi döneminde sağlık çalışanlarının sağlık haberlerini algılama düzeylerinin psikolojik sağlamlık durumuna etkisi. *DÜSTAD-Dünya Sağlık ve Tabiat Bilimleri Dergisi*, 7(2), 133-143. <https://doi.org/10.56728/dustad.1579292>